

Slovenski dom

Štev. 115.

V Ljubljani, sobota 20. maja 1939.

Leto IV

Na slavnostni seji kanadskega parlamenta v Ottawi

Angleški kralj govori o mirovnem pomenu svojega obiska v Ameriki

Ottawa, 20. maja. o. Obe kanadski zbornici sta včeraj imeli v poslopiju parlamenta slavnostno sejo na čast angleške kraljevi dvojici. Seje sta se udeležila tudi angleška suverena. Med navdušenimi manifestacijami je angleški vladar imel kratek nagovor, v katerem je dejal med drugim:

Nobena prireditev ne more popolneje izraziti svobodne zveze narodov v angleški državni skupnosti, kakor more to izraziti ta seja. Kar je dejal pokojni kralj Jurij V. ob srebrnem jubileju svojega vladanja, velja tudi zdaj: Enotnost in edinstvo angleškega cesarstva ne dobiva več izraza v nadvladi častitljivega westminstrskega parlamenta, marveč v

prostem sožitju narodov, ki priznavajo skupno načelo o načinu vladanja in skupno zvestobo vzorom miru, svobode, sodelovanja in zvestobe do angleške krone. Obisk kralja in kraljice v Kanadi bo kanadskemu ljudstvu še zlasti oživil to vero.

Obisk kraljeve dvojice v Združenih državah bo pomagal obdržati nadvse prijateljske odnose, ki družijo angleško skupnost z Zedinjenimi državami. Ta obisk bo — kakor nedavni obisk kralja in kraljice v Franciji — dokaz, da hoče vladar vedno in ob vsaki priložnosti izraziti zahtevo svojih ljudstev, ki žele tesnejšega prijateljstva in boljših odnosov ne samo z narodi, ki živijo v isti državni skupnosti, marveč z vsemi narodi in z vsemi plemenami na svetu, ki so pripravljeni sodelovati za mir.

V vladni palači je kralj nato osebno sprejel poverilnice, ki mu jih je izročil novi ameriški poslanik v Kanadi Daniel Roper. Novi poslanik je kralja pozdravil v imenu predsednika Roosevelta in mu sporočil njegove želje za srečo in osebni blagor ter za napredek kanadskega ljudstva. Predsednik Roosevelt izraza kralju in kraljici želje ameriškega ljudstva, da bi bilo bivanje angleškega vladarja v Ameriki, zlasti v Združenih državah veselo in srečno.

Kralj Jurij VI. se je za to voščilo zahvalil in dejal, da naj njegov sedanjí obisk v Kanadi in v Združenih državah poživi prijateljske odnose med Kanado in njeno sosedo, na drugi strani pa med Združenimi državami in angleškim cesarstvom.

Italijanski zunanji minister je odpotoval v Berlin

podpisovat vojaško zvezo z Nemčijo

Rim, 20. maja. o. Zunanji minister grof Ciano je s posebnim vlakom ob 8.50 odpotoval iz Rima na uradni obisk v Berlin. Na tem polovanju ga spremlja državni podtajnik v vojnem ministrstvu general Pariani, ki velja med italijanskimi vojaškimi voditelji kot glavni zagovornik brezpogojnega vojaškega sodelovanja z Nemčijo.

V ministrovem spremstvu je več generalstabinštnikov ter glavni ravnatelj splošnega oddelka v zun. ministrstvu grof Vitelli, ravnatelj oddelka za evropske zadeve, poslanik Butti, načelnik protokola baron Celesia ter številni vodilni italijanski častniki.

Politična in vojaška zveza, ki bo ob obisku italijanskega zunanjega ministra podpisana v Berlinu,

določa skupno armado in skupno vojaško poveljstvo, ker se koristi Nemčije odsele neločljivo vezane. Ob vojni ne bosta po tej pogodbi smeli Nemčija in Italija sklepati mirovnih pogodb marveč se za življenje in smrt združeno bojevati do zmage ali do pogina. S pogodbo se bosta dalje zavezali, da bosta spoštovali vsa sedanja zavezništva in prijateljske pogodbe, ki sta jih Nemčija ali Italija sklenili do zdaj z drugimi državami, da pa ne bosta novih pogodb odsele sklepati brez poprejšnjega posvetoovanja.

S to pogodbo sta Nemčija in Italija neločljivo zvezani, tako da predstavljata politično, vojaško in gospodarsko enoto. Z njo je Nemčija Italijo pridobila za popolno sodelovanje pri svojih načrtih.

Angleški ministrski predsednik Chamberlain govori:

Pogoji za trajni mir z Nemčijo, angleška poročila za varnost Balkana

London, 20. maja. o. Angleški ministrski predsednik Chamberlain je včeraj imel v poslanski zbornici govor o zadnjih političnih dogodkih in v njem dejal med drugim:

Mi nismo pripravljeni kupovati mir za vsako ceno, ker vodi popuščanje samo do novih zahtev. Nočemo, da bi se ustanovljale v Evropi nasprotujoče se zveze držav s sovražnimi težnjami. Ker bi te države zastopale stališče, da je vojna neizogibna.

Z Nemčijo bi bilo moči razpravljati o pogojih za trajni mir, če bi Anglija dobila zagotovilo, da Nemčija ne bo več nikogar napadala ali uporabljala sile proti drugim državam. Angleških

koristi ni mogoče ločiti od svetovnih koristi, največja od vseh angleških koristi pa je ohranitev miru.

Anglija je dala zadnje čase nekaterim državam poročila, predvsem Poljski in Rumuniji, da so dobile podporo tiste države, ki so je bile najbolj potrebne. To je Anglija storila, da bi preprečila poslabšanje položaja. Toda s tem še ni konec ukrepov, ki jih je pripravila.

Izjava, ki sta jo glede vojaškega sodelovanja dali pred kratkim angleška in turška vlada, se ne nanaša samo na Sredozemsko morje, ampak velja tudi za varnost na Balkanu. Turčija in Anglija sta se glede tega sporazumeli in bosta sporazum potrdili s dolgoročno pogodbo.

Angleški zunanji minister v Parizu

V posvetih s francoskimi državniki bo skušal premagati težave za sporazum s Sovjeti

Pariz, 20. maja. m. Angleški zunanji minister Halifax se bo pripeljal danes popoldne ob 16 v Pariz. Ob 17 se sestane s predsednikom vlade Daladierom in zunanjim ministrom Bonnetom, s katerima bo imel daljše razgovore o težavah, ki so se pokazale pri sklepanju vojaške pogodbe med Anglijo in Rusijo. Lord Halifax bo pri predsedniku vlade in zunanjem ministru tudi na večerji, ob 21.45 pa se bo odpeljal iz Pariza v Ženevo. Zunanji minister Bonnet bo po današnjih razgovorih z lordom Halifaxom odšel v Arcachon, kjer bo jutri navzoč na kongresu bivših bojnikov. Popoldne pa bo z letalom odletel v Ženevo ter bo v ponedeljek že lahko prisostvoval sejam Sveta Zveze narodov.

London, 20. maja. o. Angleški ministrski predsednik je v svojem včerajšnjem govoru omenil tudi pogajanja za sklenitev obrambne zveze s

Sovjetsko Rusijo. Anglija sodelovanja s Rusijo želi in ne podcenjuje pomoči, ki bi ji jo lahko dajala Rusija. Zahtevala je od Sovjetov samo, naj bi dali glede Rumunije in Poljske tako poročilo, kakor ga je dala Anglija, česar pa Sovjeti niso storili. Anglija ni od Rusije zahtevala nikdar ničesar, kar ne bi bila pripravljena tudi sama storiti. Angliji gre za to, da najde pota in načine, kako se bo uprta napadu. Če hoče to doseči, ne sme ustvarjati nerazpoloženja v tistih državah, ki hočejo sodelovati z njo, zato da bi pridobila sodelovanje ene same države. Mora biti torej oprezna. Cilj njene politike je fronta miru. Zaradi tega cilja se izplača sklepe še nekaj časa odložiti, kakor pa na hitro skleniti nekaj, kar bi že dosežene uspehe podrla. Anglija obžaluje, da sovjetska vlada ne bo poslala v Ženevo kot svojega zastopnika Potemkina, da bi se zunanji minister Halifax osebno razgovoril s njim.

Sestanek romunskega zunanjega ministra z našim zunanjim ministrom

Bukarešta, 20. maja. o. Romunski zunanji minister Gafencu je bil dopoldne sprejet pri kralju Karolu, nato pa je odpotoval v Orsovo. Tam se bo vkrcal na parnik in se odpeljal po Donavi nasproti jugoslovanskemu zunanjemu ministru dr. Aleksandru Cincariju Markoviću, s katerim bo jutri imel sestanek na Donavi. Sestanek je bil potreben glede izmenjave misli o novem položaju, ki je nastal v Balkanski zvezi po sklepu angleško-turške vojaške pogodbe. S tem je po mišljenju nekaterih Turčija prekršila določilo o strogi nevtralnosti, katero so si za cilj postavile članice Balkanske zveze.

Nemški poslanik v Parizu je včeraj obiskal francoskega zunanjega ministra Bonnetta in mu sporočil, da Nemčija ne bo več priznavala francoskemu poslanstvu v Pragi pravice nedotakljivosti.

Udeležencem slovesnosti v Črnomlju

V Črnomlju se bodo jutri slovesno začela dela na gradnji železniške proge Črnomelj—Vrbovsko. Slovesnosti se bo poleg drugih odličnikov udeležil tudi prometni minister dr. Spaho, ki bo osebno zasadi prvo lopato in s tem začel gradbeno dela. Po teh slovesnostih bodo nastopile z narodnimi igrami Črnomalčke, ki so se vrnile iz Belgrade, kjer so imele s svojimi nastopi izreden uspeh. Vabimo k slovesnosti vse Belokrajce in pa druge Slovence. Pripominjamo, da vozi vlak številka 9213, ki odhaja iz Ljubljane ob 8.05 zjutraj, izjemoma do Črnomlja, kamor pride tik pred pričetkom slovesnosti. Prav tako pa vozi to nedeljo izjemoma vlak št. 9218, ki odhaja iz Črnomlja ob 17.12 ter pride v Ljubljano ob 20.30.

Nemški zunanji minister Ribbentrop za zdaj ne bo obiskal Rumunije, kamor bi bil moral priti 24. maja. Vzrok za odgoditev obiska so zadnji politični dogodki v Evropi, ki so Rumunijo precej potegnili od Nemčije.

Več francoskih bojnih ladij bo prihodnji teden priplovalo na obisk v velika angleška pristanišča

Vesti 20. maja

Ameriška vlada je odpoklicala svojega poslanika iz Tokia, najbrž za daljši čas, zaradi zadnjih sporov, ki so nastopili med njo in med Japonsko glede uprave v šanghajskem mednarodnem mestu.

Načelnik francoskega generalnega štaba general Gamelin bo v juniju obiskal Anglijo ter se udeležil velike vojaške parade, največje v povojni zgodovini Anglije.

Češki ministrski svet je dokončal delo za zakon o Judih. Zakon bo v kratkem razglašen. Zakon bo uveljavljala posebna mešana komisija, v kateri bodo zastopniki države z zastopniki nove enotne stranke.

Senat ameriške zvezne države New York je sprejel sklep, naj osrednja zbornica sprejme zakon, po katerem bo prepovedano postavljati komunistične kandidature za osrednjo zbornico in za senat.

Veliko amnestijo bodo razglasili v Franciji v zvezi z začetkom druge predsedniške dobe Lebrunove.

V Sofiji so včeraj praznovali 93. letnico, kar je bil ustanovljen prvi bolgarski časopis »Bojarski Orel«, ki ga je v Leipzigu izdajala Ivana Boborova.

Odhod poljskega poslanika Lipskega v Berlin, odkoder je bil odsoten dva meseca, razlagajo poljski krogi tako, da pomeni začetek boljših odnosov med Nemčijo in med Poljsko.

Poljski zunanji minister Beck bo v kratkem potoval na uradni obisk v Pariz, poročila današnji francoski tisk.

V Nemčijo je odpotovalo naše trgovinsko zastopstvo, ki ga vodi pomočnik zunanjega ministra Mitičev Pilja, na sestanek z nemškimi gospodarskimi strokovnjaki v Kölnu, kjer bodo razpravljali o ureditvi gospodarskih odnosov med nami in med Nemčijo po zasedbi Češke in Moravske.

Nemški kancler Hitler je včeraj končal nadzorovano pot po zahodnem utrjenem pasu. Ob koncu nadzorovanja je izdal dnevno povelje, v katerem mizraža zahvalo delavcem, ki so se utrdbi navedli za obrambo narodnega socializma.

Newyorški župan La Guardia, ki je znan kot hud nasprotnik narodnega socializma, je ovdal voditelje ameriških Nemcev sodišču zaradi raznih prestopkov, med drugim zaradi davčne utaje, zaradi nedovoljene trgovine itd. Obtožen je med drugimi tudi narodnosocialistični voditelj za Ameriko Fritz Kuhn.

General Franco bo imel tle dni velik govor o obnovi Španije in o njeni bodoči zunanji politiki. Nemški pravosodni minister Frank je včeraj v Leipzigu začel nemški pravni kongres, katerega se udeležujejo tudi številna tuja zastopstva.

Za 100.700.000 dolarjev slata je pretekli teden prišlo v Združene države predvsem iz Anglije in Avstralije.

Za novega belgijskega poslanika na našem dvoru je imenovan dosedanji poslanik v Pragi.

Ameriška letalska družba »Pan american Airways« bo danes začela redno letalsko pošto zvezo med New Yorkom in Evropo. Proga bo šla čez Azorske otoke v Lizbono in Marseille.

Vrhovni poveljnik nemške vojske morarier admiral Raeder je imel v nekem taborišču hitlerjevske mladine govor, v katerem je dejal, da mora Nemčija izdelovati velike bojne ladje, ker si je edino s tem moči izvozovati gospodarstvo nad morji. Svetovno vojno je mogoče dobiti samo z močno mornarico. To spoznanje bo nekega dne odločilno za Nemčijo.

V Vatikanu se spustili iz jebe edinega kaznjence, ki je bil v desetih letih zaprt. Bil je to bivši finančni uradnik Politti, ki je bil obsojen zaradi latvine na tri leta ječe.

Ameriške judovske organizacije so poslane predsedniku angleške vlade Chamberlainu spomenico, v kateri zahtevajo za Jude izključno pravico do Palestine. Spomenico so podpisale tudi razne vodilne ameriške osebnosti, ki so vse judovskega pokolenja.

Cilj Anglije je preprečitev vojne, ne pa vojna. Tudi ne namerava Anglija organizirati evropskih držav proti nikomur, marveč samo obnoviti medsebojno zaupanje. Tako je govoril včeraj v poslanski zbornici podtajnik zunanjega ministristva Butler.

Sovjetski poslanik v Londonu je včeraj obiskal angleško zunanje ministrstvo in tam izročil novo spomenico svoje vlade, s katero hoče Rusija še bolj zavleči pogajanja z Anglijo.

Vrhovni poveljnik angleške vojske v Palestini je poklical k sebi judovske voditelje in jim zagrozil z najostrejšimi koraki, če bodo Judje nadaljevali z nemiri, ki so se začeli po razglasitvi angleškega načrta za novo ureditev Palestine.

Voditelj angleškega gospodarskega odposlanstva v Grčiji sir Leith-Ross je v glavnem končal posvetovalja za sklenitev nove trgovske pogodbe med Grčijo in Anglijo. Pogodba bo podobna romunsko-angleški pogodbi.

Volivni boj na Madžarskem je danes dosegel višek, od jutri dalje so po madžarskem volivnem zakonu vsi javni shodi prepovedani. Zato so zlasti zastopniki vlade porabili zadnje dni za močno agitacijo.

Obisk italijanskega vladarja v Berlinu, ki so ga napovedovali že za junij, je odložen najbrž za zmeraj, če ne pa vsaj do jeseni.

9000 vojakov in bivših rdečih mednarodnih brigad v Španiji prosi za vstop v francosko tujsko legijo. Francosko vojaško poveljstvo bo te vojske poslalo na mejo med Tunisom in italijansko Libijo.

Francija za zdaj ne more dovoliti Španiji posojila za obnovo gospodarstva, dokler ne bo Španija dala Franciji jametev glede svojega bodočega političnega stališča do nje. Najmanj kar zahteva Francija od Španije je, da bo v kakem sporu med njo in med Nemčijo nevtralna.

Predsednik italijanske vlade Mussolini bo imel še en govor in sicer jutri v Aostu. V njem bo znova poudaril voljo Italije za mir.

Anglija izpodbija nemški gospodarski vpliv v Romuniji

London, 20. maja.

Angleški listi razpravljajo o pomenu angleško-romunske pogodbe, sklenjene pred slabimi 14 dnevi in navajajo vse gospodarske in politične prednosti, ki jih bo ta pogodba rodila za Anglijo. Če je ob podpisu trgovske pogodbe med Romunijo in Nemčijo svet menil, da gre Romunija nasproti nemški gospodarski kolonizaciji in da se bo v kratkem docela vključila v nemško gospodarsko bmočje, ga mora vsebina angleško-romunske pogodbe prepričati, da temu ni tako. Nekaj tednov napora in gospodarski ter politični položaj se je za Romunijo temeljito spremenil. Pogodba med Nemčijo in Romunijo bi bila pomembna in celo nevarna samo tedaj, če bi se Anglija in Francija za Romunijo ne zanimali. Potem bi ta pogodba res vsebovala pojoge za gospodarsko osvojitve Romunije.

Toda Francija in Anglija sta odgovorili na nemška prizadevanja. Leti dan, ko je Anglija razglasila sklep vojaške zveze s Turčijo, je naznanila tudi novo trgovsko pogodbo z Romunijo. Najvažnejši odstavek v tej pogodbi so:

1. Angleška vlada prevzame poročstvo za posojilo pet milijonov funtov šterlingov, ki ga bodo dale Romuniji angleške banke.

2. Anglija bo kupila 200.000 ton romunskega žita iz letošnje žetve po trenutnih cenah na svetovnem tržišču.

3. Petrolejske družbe, pri katerih so Angliji bistveno udeleženi, bodo v Romuniji uživale največje ugodnosti od vseh tujih držav. Te ugodnosti bodo veljale glede dovoljenj za raziskavanje tal, glede koncesij in glede izkoriščanja petrolejskih vrelcev. Če bi katera druga država dobila enake ugodnosti, se bodo ugodnosti za angleške družbe same po sebi povečale.

4. Razmerje med angleškim funtom in med romunskim lejem bo vedno urejeno tako, da ne bo moglo priti do kakšne negotovosti in tako da bo to razmerje »predstavljalo vabo za romunske izvoznike, ne da bi se cena blagu v Romuniji sami preveč zvišala,« kakor pravi pogodba.

Ti zadnji dve določili sta najvažnejši, ker najmočnejše izpodbijata ugodnosti, katere je dobila v nedavni pogodbi Nemčija. Člen 3 onemogoča, da bi Nemci dobili izključno pravico do vseh novih petrolejskih vrelcev in koncesij, člen 4. pa omogoča Romuniji v vsakem položaju velik izvoz v Anglijo, da ne bo navezana samo na nemško tržišče, naj bo položaj na svetovnem denarnem trgu tak ali tak. Zaradi tega tudi ne bo mogla Nemčija Romunijo gospodarsko vezati s kakršnimi koli plačilnimi in denarnimi kombinacijami.

Po mnenju angleškega tiska sta Anglija in Francija z zadnjimi političnimi in gospodarskimi ukrepi vpliv Nemčije na Balkanu občutno zavrli.

Kranj hiti po poti napredka

Kranj, 19. maja. Pri nocojšnji seji kranjskega občinskega odbora je g. župan Karel Česenj poročal, da je bil po bankski upravi razrešen dolžnosti občinskega odbornika g. Rotar Filipa. Za občinskega odbornika je imenovan g. dr. Igo Silar, ki je nato položil predpisano prisego. — Občinski preračun za leto 1939—1940 je potrjen v celoti. — Občina Kranj je dala preurediti policijske zapore, ki nikakor niso odgovarjale higienskim zahtevam, prebeliti je dala tudi proleže občinske hiše. Stroški znašajo skupno nekaj več kakor 6000 din.

V domovinsko občino Kranj sta bila na nocojšnji seji sprejeta g. Schilling Josip in g. Hvala Valentin.

Mestna hranilnica v Kranju je podarila meščanskim šolam v Kranju 20.000 din za nabavo učil. I. licitacija za kopalnice v Kranju ni uspela, ker je bilo premalo ponudnikov. Pri II. licitaciji je bil najcenejši ponudnik podjetnik g. Karel Kavka iz Ljubljane, ki je pripravil prevzeti gradnjo plavalnega in otroškega bazena ter gradnjo skakalnega stolpa in slalicih ter tesarska dela za vsoto 458.069 din. Z gradnjo namerava takoj začeti, tako da je upati, da bo kopalnice dokončano že do začetka avgusta. Pozneje bo tukaj pripravno drsališče.

Zaradi skorajšnje modernizacije Jelenovega klana je bila v aprilu izvršena razlastitev zemljišč, ki pridejo v poštev pri gradnji te ceste. Mestna občina je morala odstopiti potrebni svet brezplačno, to je predvsem zemljišče ob Savinjski poti. Te poti odsele ne bo več, ker bo ob modernizaciji cesti hodnik za pešce. Cestnice bo na Jelenovem klancu kockano, pač pa so izrazili občinski odborniki željo, naj bi bila cesta po mestu tlakovana zaradi velikega ropota, ki ga povzroča kockana cesta. G. župan je obljubil, da bo prošil sekcijo za gradnjo ceste Kranj-Naklo, da bo upoštevala te želje.

Gradnja tekstilne šole

Občinski odbor je sklenil, da najame za gradnjo Tekstilne šole na Suhadolnikovem zemljišču namesto banke uprave posojilo 4 in pol milijona z garancijo banke uprave, da bo ta dolg krila banska uprava. Gradnja tekstilne šole se bo začela letos.

Ljubljana od včera do danes

Zdi se, da se bo dolgotrajno deževje, ki je bilo prvi dve tretjini meseca, vendarle končalo. Včeraj je bilo vreme že prav lepo in gorke, ko se je proti večeru ujasnilo. Davi je posijalo sonce že navsezgodaj in napovedovalo lep dan. Danes mesec se bomo pomalec že poslovlili od pomladi in stopili v poletje. Lepim časom gremo nasproti.

Razstava Franceta Kralja

Ob sedmih zvečer je bila v žetrtok odprta v Jakopičevem paviljonu razstava slikarja in kiparja Franceta Kralja. Razstavo lahko nazovemo jubilejno, saj ima značaj pregleda čez dvajsetletno dobo umetniškega produktivnega in pomembnega dela. Pokroviteljstvo nad razstavo sta prevzela ban g. dr. Marko Natlačen ter ljubljanski župan g. dr. Juro Adlešič, ki sta se s svečanim pričetka razstave udeležila osebno. Ob času se je zbrala v Jakopičevem paviljonu velika družba umetnikov prijateljev in znancev ter spoštovalcev njegove umetnosti. Navzoč je bil predsednik Narodne galerije dr. Windischer, pisatelj F. S. Finžgar in mnogi drugi. Razstavo je pričel književnik g. Silvester Škerlj, ki je v svojem govoru poudarjal pomen Franceta Kralja za razvoj slovenske upodabljajoče umetnosti. Predsednik Narodne galerije dr. Windischer je nato slikarjevo spoprijel izročil lep šopek. Prisotni so si ogledali Kraljeva dela, ki so razmeščena v treh sobah Jakopičevga paviljona.

Sodna obdukcija pokojnega Gerbca

Včeraj ob enajstih dopoldne je bila na prosekuri ljubljanske bolnišnice opravljena sodna obdukcija trupla pokojnega Gerbca, o katerem smo že včeraj poročali v našem listu. Obdukcija sta opravila dr. Suhec in dr. Cunder, ki sta ugotovila, da je bila mrtvečeva lobanja počena počez od enega ušesa do drugega, ni pa kazala navzven nobenih vidnih znakov poškodbe. Zdi se, da gre v tem primeru izključno samo za nesrečo.

Dela na Mestnem in Starem trgu

Prav pridno potekajo dela na Mestnem in Starem trgu. Sprva so razkopali ulico vzdolž po sredi, da je bila podobna strelskim jarkom. Ob krajih so se nabirali kupi gramoza in prsti, skladovnice razbitih in pločnikov in velike skale so se kopile ob robih. Dela so vztrajno napredovala. Najprej so razgrebli vso ulico in razkopali, nato pa so začeli polagati velike skale, nanje je prišel gramož. Vse so lepo izravnavali in utrlji z velikim, seljem bom proučil narise in dnevniške. Vi veste, da sem zelo radoveden.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Nato je s štirimi trapperji, stariji prijatelji iz prejšnjih časov, vstopil v toln in se odpeljal po reki navzgor, neznanimu svetu naproti.

Ko so prišli mimo Silver Hoja, je stisnil Madono k sebi. Razen Nje in Simbe ni imel nidesar več, kar bi ga še spominjalo na preteklost.

65. POGlavJE

MEDVEDJI NAROD

Jean, Pierre, Pedro in Muš-Muš, lahak čoln iz cedrovine, Simba in Antonio — ti so se odpeljali od Withe Bluff po Mississippiju navzgor proti deželi svete Katarine. Tod so se zamudili proti koncu meseca maja leta 1813, približno en teden, zato da so pripravili zadnje potrebne stvari, za potovanje na divji Zapad v notranjost.

V Sveti Katarini je živel stari William Dumbur z doktorjem Georgom Hunterjem, ki je po Jeffersonovem naročilu raziskaval pokrajine zapadno in severno od izvira rek Hiverja, in ki je prodiril do vročih vrelcev, ki so izvirali v gorovju.

Povem vam lahko samo toliko,« je pojasnjeval Dumbur, »da sem 14. januarja 1805 taboril pri vročih vrelcih in opazoval lunin mrk. Po luni sem točno določil kraj. Vrelci leže zaviti v oblak sople, ki se že vidi daleč nad gorovjem, in sicer 34 stopinj, 36 minut in 4 sekunde severne širine in 92 stopinj 50 minut in 45 sekund severno od Greenwicha. Če boste v dvomih, lahko pomolite nogo v vodo. Meso bo v trenutku opečeno. Pomota ni mogoča.«

Dumbur je bil zadnji civiliziran človek, s katerim je Antonio govoril angleško. Stari škot ga je nekoč obiskal na Silver Hoju in je vedel za katastrofo. Nagonsko je šel, zakaj hoče iti Antonio v divjino. Pokazal mu je svoje zemljevid in zapiske in mu pripovedoval o živalstvu in rastlinstvu, o težkočah in čudežih, ki jih ima prijateljevati onstran človeških nasebin. Hotel mu je posoditi celo svoje merilne priprave.

»V enem ali v dveh letih mi jih lahko vrnete. Z velikim ve-

177

seljem bom proučil narise in dnevniške. Vi veste, da sem zelo radoveden.«

»Ljubl gospod,« je rekel Antonio, »jaz se ne bom vrnil in ne bom nidesar risal. Za mene ni nobena razlika, ali sem vzdolžno ali zapadno od Greenwicha. Svoje poti ne morem več najti z matematičnimi računi. Sledil bom mesecu, zvezdam in soncu, dokler ne bom prišel do konca sveta.«

»Mir z vami,« mu je dejal stari mož. »Luči na nebu potujejo, toda te so vsaj stalne. Glejte rajši svetlobo in svetlo in ne jezite se nad temo v sebi. Tako je mogoče najti mir, mislim.«

Nato mu je začel pripovedovati o svoji mladosti, o svojih potovanjih zapadno od velike reke, kjer leže cvetoče prerije, o svojih prijateljih, Herschelu, Rittenbousu in Jeffersonu.

»Prepričan sem, vam je treba svet samo pogledati in našli boste svoj mir v nalogi, pokazati sebi in ljudem svoje čudeže. Glejte, jaz sem tu našel svoj mir. Samo ob spominu na vse, kar sem videl. Poizkusite tudi vi, moj sin.«

V Dumberjevem obrazu je bilo nekaj, kar ga je spominjalo na starega Johna Bonnyfeathera, ko je tako sedel ob ognju, poln praktičnih nasvetov, zadovoljstva in globoke modrosti. Z veseljem je vzel Antonio kompas, ki mu ga je starec vrnil ob slovesu.

»Čelo ta se izpreminja,« je rekel smeje Dumbur. »Toda nič boljše nimam za vas. Samo to ostane vedno neizpremenjeno.« — Pristreno mu je stisnil roko.

Naslednje jutro se je zibal čoln ob ustju rek Hiverja, ki je valil v rumeni Mississippi svoje rdeče laparasto kamenje.

Jean, Pierre, Pedro in Muš-Muš, lahak čoln iz cedrovine, Simba

Jean in Pierre sta bila francosko-indijanska meščana, Pedro španski Kreolec iz kolonije Bastrop ob gornjem Red Hiverju. Muš-Muš je bil Indijanec, ki se je prav za prav imenoval »Gora, s sivo na prestolu, ker se je bil rodil v bližini gore, kjer so častili sove. Imel je ostre, nemirne oči in je prišel kot lovec in trapper v Arkanzasu globlje v notranjost, kakor je večina zemljepiscev onega časa smatrala za možno. Njegova od vetra prepričane in preprele blaže je držal skupaj pas iz biotije kože, za pasom pa so viseli skalpi. Muš-Muš in Simba bi se pri prvem srečanju skoraj udarila na življenje in smrt. Enostavno nista mogla prenašati drug drugega.

Kočevskim Slovincem!

Kočevje, 19. maja.

Kakor smo na tem mestu že poročali, bo jutri ob 8 v kino dvorani v Kočevju koncert Akademskoga pevskega zbora iz Ljubljane, ki mu dirigira priznani pevski strokovnjak g. Fr. Marolt. Koncert pomeni veliko kulturno in narodno manifestacijo kočevskih Slovincem. Zaradi organizacije koncerta, ki je zvezan z velikimi stroški, je bil ustanovljen poleg pripravljalnega odbora iz društev vseh smeri še poseben damski odbor za prehrano, ki mu načeluje soproga starešine tuk. okrajnega sodišča ga. Reichenmanova, kot tajnica pa upraviteljica banovinskega zavoda za slepe gđ. Dobovškova. Zato želimo, da bi se koncerta udeležili kočevski Slovinci iz vseh krajev, da spoznajo lepoto naše večno lepe pesmi in da manifestirajo skupno z nami.

Ker se zboru pripravlja tudi sprejem, upamo, da bo slovensko Kočevje znalo dostojno sprejeti svoje goste in da ne bo v nobenem oziru zaostajalo za drugimi slovenskimi mesti.

Požig zaradi zavarovalnine

Maribor, 20. majnika.

Pred mariborskim malim senatom se vrši danes dopoldne razprava zaradi naslednje zadeve: Folmajer Antonija in njen mož Jurij imata v Spodnji Kapli majhno posestvo s hišo in gospodarskim poslopijem. Meseca marca 1938 sta kupila v Rožengruntu drugo posestvo in se preselila z družino tja. Hiša v Spodnji Kapli je ostala nenasteljena. V njej je bilo še tudi nekaj gospodarskega orodja. Ščasnoma pa so neznani ljudje pokradli razno orodje. Nekoliko dni pred 15. februarjem 1939 sta prišla zakonca Folmajer na svoje staro posestvo, kjer sta nameravala nasekati nekaj lesa. Stanovata pa sta morala pri sosedu, ker njuna hiša ni bila sposobna za stanovanje. Dne 15. februarja 1939 je bil Folmajer Jurij dopoldne pri posestniku Peteržinku Simonu pri Sv. Ožbaldu, dopoldne pa se je nahajal pri sosedu, pri katerem je stanoval ter napravljal drva. Takrat pa je zapazil, da gori pri njegovi hiši. In res je ta večer zgorelo gospodarsko poslopje. Vsa poslopja so bila zavarovana pri Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani za skupno 24.000 din, gospodarsko poslopje s prešo pa za 13.000 din. To poslopje bi naj bilo vredno okoli 2000 din. Dokazalo se je, da je zanetila ogenj lastnica sama, današnja obtoženka. Osumljenka priznava, da je zanetila ogenj v listnjaku ljudec in zaradi tega, ker jo je pograbila jeza, da ji ljudje odnašajo razne stvari in da so tudi razbili okna na hiši. Da bi pa hotela s tem priti do zavarovalnice, pa zanika. Ta zagovor pa je malo verjeten, kajti dognano je, da je mož 19. februarja 1939 prijavil požar na orožniški postaji v Remšniku, da je istega dne plačal tudi premijo v znesku 173 din in javil požar zastopniku zavarovalnice v Vurmatu. Iz tega torej sledi, da je vendar šlo osumljenki zato, da dobi nekaj zavarovalnine.

Razprava ob času poročila še traja.

Sleparil je kar na debelo...

Ljubljana, 20. maja. Razen zločinov krivih priseg so se zadnja leta, da ne upoštevamo zločinov proti tuji lastnini, silno razpisale sleparije, goljufije in kakor je sedaj po kazenskem zakonu »prevarare«, in pravijo ljudem, ki se zaposlujejo s »prevarami«, kratko »prevaranti«. Kazenski sodnik-podredni okrožnega sodišča ima prav mnogo dela z goljufi, pa tudi mali kazenski senat dostikrat razpravlja o sleparijah, ko gre po trditvah državnega tožilca za sleparije, izvršene obrtoma. Sleparji-obrtniki dostikrat žive prav dobro in udobno. Pravijo, da bomo imeli enkrat v Ljubljani veliko sleparsko afero, ko gre dejansko za prav mastno vsoto. Obljubljajo nam v bodoče tudi lege razprave, ko bodo govorili o velikih milijonih. Toda o tem za enkrat ne moremo mnogo povedati, ker stvar še ni godna za javnost, da se takole po domače izrazimo.

Mali kazenski senat, ki so ga sestavljali sodniki dr. Julij Fellacher kot predsednik in gg. Ivan Kralj in Rajko Lederhars kot sodnika, je včeraj v daljši obravnavi razmotril in pretehtal sleparske podjetnosti Jožeta Gabrovška, rodem iz Idrije. Ta človek ima na vesti stare grehe iz prejšnjih let. Obljubila pripoveduje, da je mož prav na Silvestrovo predlaskim od trdke »Intercontinental« izvalil kot pooblaščenca Janeza Laknerja kar tri pisalne stroje, ki jih je nato drugam prodal. Oškodoval je trdilo za okoli 5000 din. V januarju lani pa je trgovca v Planini pri Rakeku Alojzija Laknerja snalinal za 2000 din. Laknerju je obljubil, da mu bo preskrbel obsejno izkaznico za okoliš Cerknice-Planine-Logatec. Govoril mu je prav vljudno in prisrčno: »Imam na bankski upravi prav dobra zveze. Lahko ti preskrbim obsejno izkaznico. Toda treba je mazati. Gospodje hočejo denar. Eden zahteva 1000, drugi pa 3000 dinarjev.« Lakner mu je dal na račun omenjenih 2000 din. Še hujšo sleparijo je napravil s hra-

Filmi

»Stiri hčerke profesorja Lempca« (kino Matice). Ta ameriški film ni zastojni dosežek tako lepega uspeha v Ameriki, pa tudi v Evropi. Warner Brothers so spet ustvarili delo, ki je vredno slovesa, katerega je deležna ta družba. »Stiri hčerke profesorja Lempca« na izredno prirčen in plemenit način razkrivajo v zgodbi prve ljubezni veselje in tegobe mladih, nedolžnih in zaupljivih sre, upanje in razočaranje in svestost občutevanja, kakor ga je sposoben le mlad človek, ki v bodočnost gleda še s svetlimi, vernimi očmi in z nadami, ki še brez dvoma in razmišljanja vdano in zanosno hite mimo vsakdanje trezne resničnosti. »Stiri hčerke« so z neprisiljeno ljubkostjo ustvarile sestre Lane, od katerih se v filmu zlasti uveljavljajo Priscilla ter Gale Page. Profesorja Lempca je postavil Claude Rains. Dva nova, nadarjena igralca spoznamo, Jeffrieja Lynna, ki je dobil na mah mnogo prijateljev zaradi svoje prijetne, nove igre, ter Garfielda. Nastrojenje filma v cellem podtatu Schubertova glasba. Režiser Michael Curtiz je spet pokazal vse odlike svoje režije. Kakor malokateremu se prav njemu vselej posreči, da ustvari ob zgodbi vzdušje v enotnem nastrojenju in nam v temi nastrojenju tudi predstavljajo značaje vseh nastopajočih. Dober okus ima, plemeniti je in — nikdar ne dolgočasi.

APZ v Litiji

Litija, 20. maja.

Predvčerajšnjim je v Litiji gostoval Akademski pevski zbor iz Ljubljane, ki nas je seznanil s pesmijo slovenskega prepoveda. Za koncert je v trgu in v okolici vladalo ogromno zanimanje, kar je izpričala tudi dvorana s »Stavbaha«, ki je bila zasedena do zadnjega kotička. Prisotni so bili tudi vsi krajevni odličniki. Akademski pevski zbor je tudi Litijanom pokazal stopnjo svoje dovršene pevске in interpretacijske sposobnosti. Pevci in zborov dirigent g. France Marolt so bili deležni navdušenega priznanja. Litijani so po ravnanju meščanske šole, ki je pevce toplo pozdravila na odru, izrazili željo, da bi Akademski pevski zbor čimprej spet slišali v svoji sredi.

Sport v zadnji minuti

V Cardiffu na Angleškem je po desetletni odsotnosti spet boks domačin Tommy Farr, ki je v peti rundi s knock-outom premagal britanskega prvaka v teški kategoriji, sedemindesetletnega veterana Larry Gainsa. Farr je v odlični formi.

Belgrajski dopisnik »Paris Soira« ve povedati v svojem dopisu, ki ga je bil poslal pred tekmo med Jugoslavijo in Anglijo svojem listu, da se je francoski sodnik od vsega srca oddahnil, ko je izvedel, da v jugoslovanskem moštvu ne bo igral »starih francoskih terenov«, Ivo Stevič.

V šestdnevni kolesarski dirki v Newyorku vodi dvojica Reboli-Debaco z 69 točkami. Na drugem mestu sta Walthour-Crosley s 182 točkami. Tretja sta Kilian-Thomas s 175 točkami, četrta Rodak-Shipman s 124 točkami, 5. Debac-Ottevaere z 92 točkami.

nilno knjižico za 20.000 din na škodo Držarjeve družine. Prej pa je še ponaredil menico za 20.000 dinarjev, ko je na njo neki drugi osebi, ki jo noče izdati, podpisal dva poroka in menico novčil.

Državni tožilec je tega moža obtožil najprej zločina obrtoma izvrševanega zločina sleparstva in zločina napravljavanja lažnih listin. Mož se je pred sodniki ogorčeno zagovarjal in trdil, da se njegovi posli bili čisto civilnopravnega značaja. Glede obeh banovinskih uradnikov, ki za vzemata odlične položaje, pa je priznal, da se je vse to proti Laknerju izmislil. Tožen je bil tudi zaradi obrekovanja uradnih oseb. Ze lani je bil ta mož obsojen na 6 mesecev zaradi raznih sleparij. Deležen pa je bil amnestije in so mu decembra odpustili 2 meseca, 17 dni in 3 ure nadaljnega zapora. Sodniki so se po daljšem posvetovanju, ko so bile izvedene poprej vse formalnosti procesa, sicer priznali utemeljenost obtožbe glede vseh inkriminiranih dejanj, toda za enkrat so se reki, da goljufije niso bile izvršene obrtoma, da gre samo za prestopke, dejali pa so, da je res obrekoval dva odlična banovinska uradnika in da je ponaredil podpise na menici ter so mu za vse to prisodili 1 leto in 4 mesece strogega zapora. Izgubil pa je tudi častne državljanske pravice za 2 leti. Mož so dolgo časa iskali, preden so ga prignali pred sodnike. Po sodbi je mož prošil senatnega predsednika, da mu dovoli oditi domov na svobodo. Predsednik pa je kratko dejal:

»Prosim, gospod paznik, da ga takoj odvedete nazaj v zapor. Naj prestane najprej staro kazen! Ne bomo ga okrog iskali. Ni mogoče dovoliti izpusta. Konec razprave!«

Mož pa je proti sodbi prijavil revizijo in priziv, ker še vedno vztraja pri tem, da so bili njegovi posli čisto civilnopravnega značaja.

Od tu in tam

Zlate žeblice iz zastave »Hrvatske žene« je poruval neki neznanec, ki je vlomil v društvene prostore »Hrvatske žene« v Sarajevu. Zastava je bila blagoslovljena šele v nedeljo. Razni uglednejši Hrvatje, med njimi tudi nadškof dr. Šarić in pa dr. Maček, so darovali 40 zlatih žeblic. Vlomilec je vse te žeblice pokradel, verjetno zaradi zlata. Ni pa izključena možnost, da je bil vlom izvršen iz političnih nagibov.

O angleški letalski proizvodnji je v Zagrebu predaval angleški major Blacke. Predavatelj je odkril številnemu občinstvu zelo dragocene podatke o letalih, ki jih v Angliji z vsa naglico grade. Do sedaj so lovski letala dosegla povprečno hitrost po 600 kilometrov na uro, nova angleška letala pa bodo dosegla hitrost po 800 kilometrov ter bodo opremljena kar z osmimi strojnimi puškami. Izmeh bombnikov gradi Anglija v prvi vrsti tisti tip, ki doseže s tovorom 1000 kg bomb in na razdaljo 8200 kilometrov hitrost 500 kilometrov. Veliki bombniki, ki bodo prišli v poštev za nočne napade, pa bodo dosegli hitrost 420 km ter bodo nosili 1800 kilogramov bomb na razdaljo 4000 kilometrov. Povrh pa grade še letala, ki bodo nosila druga letala.

Posebno združenje, ki skrbi za naseljevanje Hrvatov iz pasivnih krajev v bogatejša in rodovitnejša, so ustanovili v Zagrebu. Imenuje se »Zemljica«. Zadruga daje kmetom, ki se selijo, nasvete, kako naj grade svoje nove domove, obenem pa jih navaja tudi na to, da sadi tiste kulture, ki so ti istim tloraj primerne. Sedaj pa je zadruga razpisala natečaj za izdelavo načrtov za gradnjo kmetijskih domov. Načrti morajo biti izdelani tako, da se dajo domovi graditi v etapah in da so obenem prostorni in je notranjost pametno razdeljena. Večina kmetov se naseljuje v Sremu, deloma pa v Slavoniji.

Ljubljanska opera je dva dni, v četrtek in v petek, gostovala v Šibeniku. Kakor v Splitu, je ljubljanska opera tudi v Šibeniku imela popolnoma razprodane predstave. Časopise hvali ljubljanske pevce in naglašajo potrebo, da bi bila gostovanja bolj pogosta.

Kmetijska zbornica drinske banovine je imela te dni več sestankov, na katerih je razpravljala o vseh perečih vprašanjih, ki so v zvezi s pospeševanjem kmetijstva v drinski banovini. V resoluciji, ki je bila sprejeta ob koncu zasedanja, zahteva kmetijska zbornica ustanovitve stolice za sociologijo vasi in stolice za socialno agronomijo na kmetijski fakulteti. Prav tako zahteva kmetijska zbornica ustanovitve posebnega ministrstva za družništvo.

Iz Zaječara poročajo o veliki nevihti, ki je divjala večeraj popoldne v tankajnski okolici. Toca, ki je padala med nevihto, je uničila skoraj vse posevke in kmetje tako ne bodo skoraj nič pridelali.

Novo akcijo proti dajstvam za sanitetni sklad so začele tujkoprometne organizacije na Hrvatskem in v Primorju. Pristojbine, ki jih bodo v korist sanitetnega sklada pobirali od prenočitelnih turistov, bodo podražile letoviške cene. Končen učinek bo negativen za tujski promet, kajti prav preteklo zimo so tuskoprometne organizacije s težavo dosegle, da so se uredile cene v jadranskih letoviških po razredih, v katere so razvrstili vse gostinske lokale. Ceniki z novimi znižanimi cenami so že šli v svet in na podlagi teh bodo tujci, ki nameravajo priti v Dalmacijo, tudi kalkulirali. Lastniki gostinskih obratov bodo prišli zaradi tega v zagon, ker se bodo tujci branili plačevati nove pristojbine. Iz tega razloga se tujkoprometne organizacije upirajo pobiranju novih pristojbin.

Botanični vrt na vrhu Sljemena pri Zagrebu je uredil vseučiliški profesor dr. Kušan. To je prvi botanični vrt v naši državi, ki ne leži v dolini, temveč na hribu. V vrto so zasajene vse planinske cvetlice, katere rastejo v hrvatskih planinah. Sedaj je zasajenih okrog 700 rastlin, kasneje pa bodo skušali zasaditi še vse druge cvetlice, ki rastejo po planinah na Balkanu. Vrt bodo odprli prve dni prihodnjega meseca.

Izvoz koruze iz naše države je letos desetkrat manjši kakor lani. Zalogo so ostale doma, zato pa so običajno padle cene, kar pa spet koristi domačemu prebivalstvu. Zaenkrat pa tudi ni izgledov, da bi se koruza mogla izvažati v večjih količinah. Zanimivo je tudi, da so vojudinski gospodarstveniki izrekli proti gradnji silosov, češ da od njih ne bo takih koristi kakor pa od javnih skladišč.

Zaradi poverbe 600.000 dinarjev je belgrajska policija večeraj zaprla knjigovodjo zdravstvene kreditne zadruge Filipa Goldsteina. Ko so ga prišli, je hotel Goldstein skočiti skozi okno drugega nadstropja na ulico. To pa so mu policisti preprečili. Skupno z Goldsteinom je policija zaprla tudi nekoga zdravnika, katerega ime pa policija drži še v tajnosti. Goldsteinov sodnik v tej poverbi je tudi blaginjak zadruge Dimitrij Lamzakis, po rodu Rus. Ta je pravčasno pobegnil v Grčijo.

Število samomorov so množili tudi v Zagrebu. Sicer je v pomladanskih dneh število samomorov po navadi večje, toda letošnje število je mnogo višje kakor lanske ali pa iz prejšnjih let. Večerja se je hotelo poslovliti od življenja kar pet oseb. K sreči pa so jih pravčasno rešili. Sicer pa je zagrebška samomorilska kronika polna dogodkov.

Krvna osveta med Arnavi v Južni Srbiji je spet zahtevala tri smrtno žrtve. Pod hribom Čakora blizu Peči so bili iz zasede ubiti dva brata Zulja in njihov sododnik. Morilec so pravčasno pobegnili ter jim oblasti še niso mogle priti na sled. Družina Zulja je ena izmed najbolj bogatih arnavskih družin.

Roparski napad je v vasi Čurlovcu pri Bjevarju izvršil bivši župan Joza Kutarak. Dopoludne se je pripeljal do hiše starke Eve Mihokovič, za katero je dobro vedel, da ima precej prihrankov. Neslišno se je splazil v kuhinjo, se namazal s sajami po obrazu in potegnil čez sebe vrečo, potem je planil v sobo. Zgrabil starke, jo vrgel na tla in jo začel biti po glavi. Ko se je onesvestila, ji je iz nedrja vzel mošnjiček, v katerem je imela 23.000 din. Ko je bežal proti gozdu, je srečal nekoga kmeta, naperil nanj samokres in mu zagrozil, da ga bo ubil, če mu bo sledil. To je bilo zanj tudi usodno. Kmet ga je po glasu spoznal. Nekaj ur nato so ga orožniki že prijeli. Ropar je bil Joza Kutarak, ki je bil še pred dvema mesecema župan. V času županovanja se je odvalil kmetkega dela ter rad pohajkoval ob županski plači in dnevnih, ki jih je prejemal. Pri njem so našli še ves naropani denar.

Naročajte in širite »Slovenski dom«!

SCHICHTOVO terpentinovo milo varuje perilo

Slovenska mladina je odkupila Prešernov rojstni dom svojemu narodu

Za odprtje Prešernove rojstne hiše v Vrbi 21. maja 1939. je banska uprava izdala te dni poseben seznam darovalcev, ki so kaj prispevali od odkup in ureditev te hiše, po podatkih odbora za odkup Prešernove rojstne hiše.

V tabelah so razvrščene po okrajih vse ljudske šole, nato pa meščanske, srednje, učiteljske in tiste strokovne šole, ki so se akcije udeležile. Pri nekaterih šolah so sicer rubrike tudi prazne, večinoma so to šole v revnejših krajih, nekatere šole — kot n. pr. ljubljanska vadična — so pa poslane skupaj s kako drugo šolo (n. pr. učiteljsko.) Zato pa kažejo številke pri drugih šolah veliko vneto učiteljsko in mladinsko. Največji znesek 4589 dinarjev, ki ima pa tudi največ dijakov (1417) je dosegla bežigradska gimnazija v Ljubljani. Sorazmerno s številom dijakov je pa največje žrtvovala škofjska gimnazija v št. Vidu, kjer pride na vsakega dijaka prispevek 4.26 dinarjev; seveda so mnogo dodali profesorji. Zanimivo je, da se med ljudskimi šolami v vsakem okraju najde kakšna praznina, edino okraj Šmarje pri Jelšah, ki je znan kot pasiven okraj brez industrije in brez pripravnih prometnih zvez, se je odzval z vsemi svojimi šolami. Med ljudskimi šolami je dosegla višek Ljubljana z vsoto 6648 din.

Ljudske šole so zbrale 92.684,75 din, meščanske 15.613,25 din, srednje 32.727,50 din, učiteljske 2.545,50, strokovne 5.476 din in univerza 2.048 din. Naša mladina je torej prispevala skoro tri četrtine vseh stroškov, to je 151.995 dinarjev. Zato bo za vsa naša kulturno zgodovino ostalo delstvo: Prešernovo rojstno hišo je odkupila naša slovenska šolska mladina. S tem je dokazala živo slovensko zavednost in zaeno zavest, kakšna sreča je za naš narod, da imamo s Srbi in Hrvati skupno narodno državo.

Nato so naštet ostali darovalci, ki so skupno prispevali 63.390 dinarjev. Med njimi je mnogo organizacij in podjetij, večina pa je zasebnikov iz raznih krajev Slovenije in države, po tudi iz Prage, Pariza, Amerike itd. Trboveljska družba je prispevala 10.000 din, senat kr. Jugoslavije in mestno poglavarstvo Ljubljane 5000 din. Večje

vsote so darovale tudi mestne občine Celje, Maribor in Jesenje. Darovalcev, ki so dali 500 din ali več, je skupaj 28.

Na koncu brošure je še seznam darov v blagu. Za popravilo in ureditev hiše je bilo treba mnogo materiala in starinskega pohištva. Na zunanjih stenah je viden velika spominska plošča, ki je narejena po načrtih Plečnikove šole in so jo poklonili dediči pok. Alojzija Vodnika, Ljubljanske Mladike je izdelala po vzorcih iz narodnega muzeja vso posteljnino za posteljo in zibko pod vodstvom Kristine Hafnerjeve in Jožice Likozarjeve. Izdelki so bili že razstavljeni v Ljubljani. Kovarščeva tovarna na Viču je izdelala starinsko peč, ki že zdaj vzbuja pozornost obiskovalcev. Kolikor je bilo mogoče, je g. župnik Finžgar zbral opravo, ki je bila last Prešerna in njegovega doma. Pa tudi faksimile njegovih poezij je odstopila ga. Prepeluhova. Nar. muzej, g. Zadnikar in dr. Steska so odstopili značilen denar iz Prešernove dobe. Še mnogo je drugih zanimivosti, ki jih bo hranila Prešernova hiša.

Ta izkaz darov bo vekovito živa priča o slovenski zavednosti sedanjega našega rodu in tudi tistih naših rojakov, ki živijo izven ožje svoje domovine.

Prešernova rojstna hiša pa, ki je zadobila svoje prvotno lice lepega kmetkega doma na zunaj in znotraj, naj bi bila vsem, ki jo bodo obiskali, topla pobuda za spoštovanje naše pristne slovenskosti, naj oživi v vseh smisel za žrtve v prid kulturnega napredka našega naroda, obenem tudi odpor zoper tujstvo, ki mnogokje izpodriva lepote naše pristnosti in prvotnosti.

Tužje bodi lepo ohranjena Prešernova rojstna hiša stvaren dokaz, da smo, da živimo in da se sebe zavedamo.

Zato gre priznanje zavedni slovenski mladini in zasebnikom, ki so prispevali pri tej odlični narodni zbirci, posebno pa še tistim gg. profesorjem in učiteljem, ki so razumeli velik pomen te akcije in so z zgledom in živo besedo dali vzpodbudo mladini, da je tako prepričevalno pokazala ljubezen do svojega naroda in počastila največjega slovenskega moža — Prešerna.

Samomorilska manija v Mariboru V nekaj dneh je šlo v Mariboru pet oseb pod vlak

Maribor, 19. majnika.

Včeraj zjutraj se je raznesla po mestu novica o dveh samomorih, ki sta se pripetila v prejšnji noči na železniških tirih. Enega mrtveca so našli razmesarjenega od koles na koroškem tiru med prehodi na Tržaški cesti in v Jadranski ulici, drugega pa na progi v Košakih za gostilno Dreisbner.

Na Koroški progi je šel v prostovoljno smrt 18 letni delavec Anton Pilberšek iz Tinj. Zaposlen je bil v Mariboru v neki mlekarini ter je stanoval v Žičnem prehodu št. 4. Ponoči je čakal na bližnji Magdalenski parka na lokomotivo ter se je vrgel pod njo. Značilno je to, da je Pilberšek šel skoraj na istem mestu in na isti način v smrt, kakor pred dobrim mesecem njegova sestra.

Drug samomor je bil izvršen nočjo okrog pol treh ponoči pod kolesi nemškega brzoviaka v Košakih za gostilno Dreisbner. Še pred prihodom vlaka so opazovali ljudje starejšega neznanca, ki je stal ob progi ter neprestano gledal na tir, kakor bi nekaj pričakoval. Res je čakal na vlak, nato pa je šel s hrbtom obrnjen proti vlaku. Strojevodja ga je v zadnjem hipu opazil, ko je bilo že prepozno. Kolesa so nesrečno zmlela ter ga vsega raztrgala. Bil je to 56 letni bivši gostilničar in posestnik Ivan Hajnsch. Včasih je bil imovit mož,

v Rogaški gorici pri Pristavi je imel gostilno in posestvo. Potem mu je vse propadlo, pa se je preselil v mariborsko okolico, kjer je meštaril z vinom ter se na ta način preživljal. V smrt je šel najbrž zaradi slabih premoženjskih razmer.

Danes popoldne pa se je pripetil še tretji podobni primer. Na Tenzem se je vrgel pod vlak 32 letni raznašalec peciva Ivan Oman iz Dobrove št. 153. Ljudje so ga videli, ko je prihajal iz mesta precej vinjen ter je šel od tezenskega kolodvora naprej ob progi. Ko je približal v smeri od Hoč ljubljanski brzovlak, se je Oman vlegel pred očmi postajenačelnika čez sredo proge in se preden so mu mogli presenečeni ljudje njegovo namero preprečiti, so ga kolesa lokomotive in vagonov razmravirala v brezoblično maso. Bil je na mestu mrtvec. Oman je bil zaposlen kot raznašalec peciva pri pekovskem mojstru Šobru na Kralja Petra trgu. Mojstru je poveril 800 din, pa tudi vse nookrog je bil zadolžen, ker je rad pil. Ze nekaj dni je govoril doma, da bo izvršil samomor, ko ga je pa danes njegov delodajalec zaradi nezanesljivosti odpustil, je svoj sklep izvršil.

Zdi se, da je Mariborčane prišla pravcata manija samomorov na železniškem tiru. V nekaj dneh smo imeli sedaj že pet takšnih žalostnih primerov.

Iz škofje Loke

Kapucinsko predmestje bodo zunaj prebelili in na novo preslikali. Prejšnji teden je začelo gradbeno podjetje Anton Ogrin z deli. Lepo prenovljena cerkev bo tvorila prekrasen zaključek lepo preurejenega prostora pred njo.

Cesta pri Šiferju gotova. Ena najbolj potrebnih in najbolj nujnih regulacij pri nas je bila gotovo gradnja nove ceste, ki veže Kolodvorsko cesto in cesto Dolenc—Vojnašnica—Plevna—pri Šiferju. Tega se je zlasti zavedala sedanja občinska uprava, ki je na polju olepšanja in regulacije že toliko storila. Treba je bilo zgraditi ogromen nasip, kar so storigli na ta način, da so delno vojaški delno pa delavci skoro vso zimo dovažali prst in drug material iz bližnjih parcel, kjer je bilo treba material itak odvoziti. Pred tedni so delavci ta nasip tlakovali z kamenjem. Končno so postavili na obeh straneh kantonov ter med nje vsadili lipe. Prejšnji teden so naredili še stopnišče k trgovini Šiferj, ki je zelo lično. S tem je cesta gotova. Cesta je široka 7 metrov. S tem je dobil doberšen del Novega predmestja in velik del vasi Suha primerno zvezo s samim mestom.

Razširitev Selske ceste. V Kapucinskem predmestju, tam, kjer se začne cesta, ki pelje v Selsko dolino, je od pisarne Elektrarne d. d. pa do šolskega vrta v dolžini več kakor 100 m mejl na cesto od Kufrovskega vrta star, že od zoba časa razdrapan, več kot 8 m visok zid, ki je močno kvaril lice že precej zreguliranega tega dela mesta in je tudi precej oviral promet na tem kraju zaradi precej ostrega ovinka. Zato se je odločil Cestni odbor, da stoji z lastnico v stik in dobi od nje pristojnec, da se ta zid podre, cesta razširi, namesto zidu pa upravi lepa moderna ograja, ustrezajoča okolici. Z lastnico se je res dosegel sporazum in so tudi takoj pričeli z delom. Stari zid so že podirli, sedaj so pa že dogradili podstavce za novo ograjo. S tem bo zopet zelo olepšan en del našega mesta.

Preslab vodovod inamo. Naš škofjelovski vodovod, ki je v zasebnih rokah, je mnogo preslab, da bi mogel zadostiti vsem potrebam mesta. Če le nekaj časa ni dežja, pa višja nadstropja na Mestnem trgu nimajo vode. Čas je že, da gospodje okoli Vodovodnega društva nekaj ukrenejo.

Popravi! V »Slovenskem domu« od dne 19. t. m. je bilo v poročilu o odkritju spomenika dr. Edo Slajmerja napačno povedano ime avtorja oprisa. Kip je namreč delo akad. kiparja Zdenka Kalina in ne njegovega brata, akad. kiparja Borisa Kalina, kakor je bilo objavljeno.

Športne vesti

Ljubljana : KAC. Po dolgem času bomo imeli jutri spet priliko videti na zelenem polju našo ligaško enajstoro. Jutrišnji nasprotnik naše Ljubljane je koroški prvak KAC — gost, ki Ljubljani ni neznan. Moštvo KAC-a je dobro, solidno moštvo, ki se zna odlično boriti in ki zna zmagati tudi na tujem igrišču. Naši fantje bodo morali zaigrati tako, kakor so igrali zadnje ligaške tekme, sicer jih znajo Celovčani presenetiti. Računamo na zmago domačinov, toda le po trdi in ostri borbi. Prijatelji nogometa bodo torej imeli jutri na igrišču Ljubljane lep spored, ki si ga velja ogledati. V predtekmi nastopijo Celjani proti rezervi Ljubljane.

Velika kolesarska dirka okoli Srbije. Belgrajske časopisje in belgrajska radijska postaja organizirajo dosedaj največjo kolesarsko dirko okoli Srbije, ki bo trajala šest dni. Ta dirka bo prvi sestanek najboljših kolesarskih dirkalcev na Balkanu. Poleg najboljših jugoslovanskih dirkalcev pridejo tudi Zagrebčani na te dirke, kljub svoemu nerazpoloženju proti vsemu. Pridejo pa tudi Romuni in Bolgari.

Budje je zmagal v Londonu. Ameriški profesionalni teniški igravec, ki je po uspešni teniški turneji po vseh večjih mestih Amerike prišel v London, je na Wemblejskem stadionu igral svojo prvo tekmo v Evropi proti Vinesu. Budje je Vinesa tudi v Londonu premagala 6:4, 6:3.

Binkoštno vozne olajšave

Glede na to, da bodo letos katoliki in pravoslavni hkrati praznovali binkoštno praznike, sta se za te praznike odobrili dve posebni vojni olajšavi in sicer:

1. za vožnje na razdalje od 11 do 250 km uporaba nedeljskih povratnih kart;

2. za vožnje na razdalje preko 250 km od poljubne do poljubne postaje (ali državne meje) jugoslovanskih državnih železnice uporaba vozne olajšave po polovični vojni ceni v I., II. in III. razr. brzih in potniških vlakov (za otroke od 4. do 10. leta starosti po četrtinski povratni vojni ceni).

Odhodno potovanje se more — v obeh zgoraj navedenih primerih pričeti v petek, dne 26. maja t. l. ob 00 uri, mora se pa končati najpozneje v torek, 30. maja t. l. ob 24 uri.

Povratno potovanje se more — prav tako

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost %	Veter (smer, jakost)	Pada- vine m/m	Vrsta
Ljubljana	755,4	21,8	8,6	33	3	E ₁ 0-1 dež
Maribor	755,6	22,7	8,0	70	5	0 1-0 dež
Zagreb	754,6	21,0	9,0	90	5	ENE ₁ — —
Belgrad	754,1	28,0	14,0	90	6	U — —
Sarajevo	755,0	22,0	9,0	90	5	0 — —
Vis	755,1	18,0	13,0	90	6	SE ₁ — —
Split	754,5	23,0	16,0	60	8	SSE ₂ — —
Kumbor	756,4	23,0	15,0	70	7	SE ₂ — —
Rab	755,0	20,0	12,0	50	9	0 — —
Dubrovnik	754,1	23,4	12,0	70	5	SE ₁ — —

Vremenska napoved. Zelo spremenljivo vreme, toplota nespremenjena, možnost krajevnih neviht.

Koledar

Danes, sobota, 20. maja: Bernardin.
Nedelja, 21. maja: Feliks, Andrej Bobola.

Obvestila

30 letnico svojega vestnega dela v Jugoslovanski tiskarni bo v ponedeljek tibo in skromno slavil g. Jakob Steiančič. Z iskrenimi čestitkami ee ga bomo na ta njegov praznik spominjali njegovi tovariši, prav tako pa tudi naše uredništvo, z željami, da bi ga tudi v bodoče še dolgo videli v svoji sredi pri tako vestnem delu, kakor dozdaj!

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote do 8 zvečer od ponedeljka do 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ahtin Marjan, Korytkova ulica št. 18, telefon št. 37-24.

Bahate kočije po mestnih ulicah so že skoro docela izginile. Izvoške so zamenjali takšiji. Slovensko kolarstvo, stara domača obrt že od nekdaj na visoki stopnji, pa še veseno ni zamrla, tudi ona se je prilagodila novim razmeram ter zahtevam in ima še lepo bodočnost. Mnogi naši kolarji sedaj izdelujejo smuči, postali so izdelovalci avtomobilskih ogrodi, itd. Mnogo dela pa imajo še vedno z izdelovanjem kmetijskih kolesjev, značilnih slovenskih zapravljenčkov, ki jih pri našem kmetu avtomobil še ne bo tako kmalu izpodrinil. Naši kolarji so pa tudi mojstri v izdelovanju najrazličnejših ročnih vozilov, kakršne še vedno prav rade uporabljajo naše mlekarice. Slovensko kolarstvo bo razstavilo svoje izdelke na Ljubljanskem velesejnu od 8. do 12. junija.

Na Rožniku bo imelo v nedeljo 21. maja Kat. društvo rokodelskih pomočnikov sv. mašo s petjem društvenega pevskega zbora. Vljudo vabimo, da pridete v nedeljo na Rožnik. Pričetek božje službe bo zjutraj ob sedmih.

»Sedeževa družina« v Ljubljani bo priredila v nedeljo, dne 21. maja, društveni izlet v Stično in na Polzevo. Odhod iz Ljubljane, glavni kolodvor, ob 8.05 zjutraj. V Stični bo sv. maša ob 10 s poklonitvijo spominu velikega vladike dr. F. B. Sedaja. Za izletnike bo pripravljeno toplo kosilo v stiškem samostanu po zmerni ceni. Po kosilu pojedemo peš na Polzevo (1 in pol ure hoda). Vrnemo se na višnjegorsko postajo, od koder se ob 19.21 odpeljemo v Ljubljano, kamor pridemo ob 20.30. Izlet v Stično bo ob vsakem vremenu, na Polzevo pa le v lepem vremenu.

Zivinski sejmi za parklarje v Karlovcu prepovedani. Mestno poglavarstvo v Ljubljani javlja, da so v Karlovcu zivinski sejmi za parklarje zaradi elimacije in parkleške po odlaku kraljevske banke uprave savske banovine prepovedani do preklica.

Rudarsko glavarstvo v Ljubljani se preseli v pondeljek, dne 22. t. m., v palačo Glavne bratovske skladišnice na Vrtači št. 6 (vhod iz Levstikove ulice). Ta dan se za stranke ne uraduje.

Ravnateljstvo šole Glasbene Matice Ljubljanske priredi s svojimi gojenci v petek 16. t. m. ob 6 in četrti prvo produkcijo. Nastopil bo mladinski zbor pod vodstvom prof. Sonca in šolski orkester pod vodstvom prof. Jeraja. Poleg tega pa bo nastopil še nekaj gojencev iz oddelka za klavir, violino in čelo. Na produkcijo, ki bo v veliki Filharmonični dvorani, že danes opozarjamo.

Franciškanška prosveta M. O. v Ljubljani bo priredila v nedeljo 21. maja društveni izlet na Zaplaz pri Čatežu. Odhod iz Ljubljane ob 8.05 zjutraj. V Čatežu bo priredila v nedeljo 21. maja društveni izlet na Zaplaz, kjer bo okoli 11 skupna sv. maša z ljudskim petjem. Skupno kosilo, popoldne piknik, prosta zabava, pred odhodom smarnice z ljudskim petjem. V Ljubljano se vrnemo ob 20.30 zvečer. Stroški za vlak 21 din, za prehrano 14 din. Obvezne prijave sprejema pisarna »Pax et bonum« v franciškanškem prehodu še danes. Zbirališče izletnikov v nedeljo ob pol 8 zjutraj pred glavnim kolodvorom. Za vsestransko fotografiranje in zabavo je preakrbljeno. Vsi člani in naši prijatelji vljudo vabljeno!

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

Sobota, 20. maja: Velika skušnjava. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 21. maja: Trideset sekund ljubezni. Izven globoko znizane cene od 14 din navzdol.

Opera — Začetek ob 20.

Torek, 23. maja: Traviata. Izven Gostovanje Eve Brandroveke-Turske.

v obeh primerih — pričeti v nedeljo, 28. maja mora se pa končati najpozneje v sredo, dne 31. maja t. l. ob 24. uri.

Za vožnje na razdalje od 11 do 250 km se bodo potniki odpravljali s kartami za nedeljska povratna potovanja, za vožnje na razdalje preko 250 km pa z navadnimi enosmernimi voznimi kartami po normalni vojni ceni uporabljenega razreda in uporabljene vrste vlaka, ki jim bodo veljale za brezplačno povratno vožnjo po istem ali po krajšem potu, v istem razredu in v vlaku iste vrste, medtem ko bo potnik za povratno vožnjo po daljšem potu, v višjem razredu ali v vlaku višje vrste plačal polovično razliko med normalno vožno ceno za odhodno ter normalno vožno ceno za povratno vožnjo.

Potnike izrecno opozarjamo, da morajo pred nastopom povratnega potovanja predložiti nedeljsko povratno ali navadno enosmerno vožno karto potniški blaginji vstopne postaje, da jo bo žigovala za povratno vožnjo.

Vse druge formalnosti odpadejo.

Natačnejše informacije morejo potniki dobiti pri potniških blaginjah železniških postaj.

Najpomembnejša znanstvena ugotovitev zadnjih desetletij:

Tudi v vsemirju je življenje

Prof. Lippmann je dognal to po izpodnebnem kamnu, ki je zadnjič padel v Kaliforniji

V Los Angelesu je zadnjič prišel ves preplašen k policijskemu predstojniku nek ugledni tamkajšnji vinski trgovec in prijavil, da ga je hotel nekdo usmrtiti na ta način, da je vrget nanj granato, a ga je k sreči zgrešil. Policija je seveda takoj uvedla najstrožjo preiskavo in skušala rešiti to skrivnostno uganko. Odšla je v spremstvu omenjenega vinskega trgovca na kraj, kjer je bil izvršen napad, da se seznanijo z vsemi podrobnostmi, ki bi utegnile biti s tem v zvezi. Na kraju samem pa je policija na svoje veliko presenečenje našla prav tam, kamor je po zatrujevanju trgovca padla »granata«, mal meteor, ki je prej k sreči zgrešil trgovca in se zapeljal tik poleg njega v tla. Ta izpodnebnik je tehtal komaj tri kilograme, priletel pa je moral na zemljo s hitrostjo 35 km na sekundo. To je bila »granata«, ki jo je izstrelil vsemirski »kanonir« in o kateri je vinski trgovec mislil, da je prava bojna granata, ki jo je nanj nameril neznan njegov sovražnik.

Vsak dan nad sto milijonov izpodnebnikov

Vsak dan — tako pravijo učenjaki, ki se na to razumejo — pade na našo zemljo nad sto milijonov izpodnebnikov. Večina njih pa je tako majhna, da jih človeško oko niti ne opazi. To je tako rekoč vsemirski prah, ki po veliki večini pade na prostrane ledene pušave, kjer tudi nikogar ni, da bi jih videl. Zemlja ima na tečajih največjo privlačno silo in zato ta majhna izpodnebnika teže ravno proti tečaju. Ko pri padanju pridejo v območje zemeljskega ozračja, se zaradi trenja z zrakom užgo. Meteori, ki so večji in ki so usmerjeni naravnost proti zemeljskemu površju, padejo na tla, manjši pa že v zraku zgorijo in se razblinijo. Pa tudi tisti ne padejo na zemeljsko površje, ki so jim vsemirske sile dale drugo smer in zemeljsko ozračje morda samo križajo ter v njem za hip zažare kot »zvezdni utrinki«.

Meteori, ki tehtajo vsaj nekaj kilogramov, če ne celo po več ton, so zelo redek pojav. Padejo pa na zemeljsko površje kot ostanek celega izpodnebnika, ki na poti skozi ozračje zaradi kratkega odmerjenega časa ni mogel do kraja zgoriti. Še redkeje pa se zgodi, da bi tak izpodnebnik videl človek. Izpodnebniki kamni, ki bi padli na zemljo, so že tako zelo redki. Velika večina pa jih pade v krajih, kjer jih človek sploh ne more videti. V ledenih pušavah ob zemeljskih tečajih, sredi neizmernih oceanov in drugod, kjer človek stalno ni naseljen. Zato je bil res izjemen gornji primer iz lepe Kalifornije, čeprav je prizadejal vinskemu trgovcu toliko neupravičenega strahu.

Optično čudo »zemljine oči«

Policija iz Los Angelesa si je izpodnebnik kamen ogledala in seveda takoj spoznala, da ni govora o kakšni pravi granati, o kakršni je pravilni vinski trgovec. Kamen je nato poslala sloviti zvezdarni v Mount Wilsonu v preučevanje. To je najslavitejša in največja ameriška zvezdarna in ima poleg številnih drugih dragocenih in najnovejših priprav tudi največji, to se pravi najboljši daljnogled na svetu. To je obenem največja in največje čudo, kar sta jih kdaj ustvarila človeška roka in človeški razum. Z njim je možno gledati predmete v neverjetno daljavo. Opazovalec, ki gleda skozi ta daljnogled, lahko vidi na primer mal plamenček navadne sveče na daljavo dvanajst kilometrov. Z njim je možno dobiti zelo točno sliko zvezd iz neizmerno daljave v vsemirju. Niti v daljavo milijardo trilionov kilometrov ni opazovanje zvezd s tem optičnim čudom, ki so mu dali ime »zemljine oči«, brezuspešno.

Pod drobnogledom se mu je odkril nov svet živih bitij

Ravnatelj te zvezdarne je zaupal izpodnebnik iz Los Angelesa slovitemu profesorju Lippmannu, učenjaku, ki se je specializiral na raziskovanje mikroorganizmov. Ta je zdrobil kosček izpodnebnika v prah in ga začel z natančnim drobnogledom raziskovati. Kar dozdaj niso mogli učenjaki videti s še tako popolnimi daljnogledi, niti ne z onim čudom iz Mount Wilsona, to se je posrečilo videti profesorju Lippmannu te dni v svojem laboratoriju s pomočjo svojega drobnogleda. Videl je stvari, ki jih dozdaj še ni moglo opazovati nobeno človeško oko. V zdrobljenem prahu izpodnebnika pod njegovim drobnogledom je vstal pred njim čisto nov svet: bitja z drugega sveta. Neizpodbiten dokaz, da so zunaj naše zemlje, na drugih »zemljah« v vsemirju tudi živa bitja, torej tudi življenje! Ugotovil pa je Lippmann še nekaj drugega: Ta živa bitja, ti »miliptanci« iz vsemirja niso prav nič podobni tistim, ki jih je opisal v svoji zadnji knjigi H. G. Wells, in ki jim je prisodil, da žive na Marsu. To so bila bitja, ki so v neki meri podobna bakterijam, kakršne žive na zemlji.

Vsemirski »potniki« ki so prehodili milijarde kilometrov

Majhna živa bitja, ki jih je ugotovil profesor Lippmann v izpodnebnem kamnu, so morala priti od nekod iz daljnega vsemirja. Učenjaki sodijo, da so ti mali vsemirski »popotniki« morali preleteti na milijarde in milijarde kilometrov poti,

Propagandni pohod angleških fašistov po londonskih ulicah. Na čelu je voditelj angleških fašistov sir Oswald Mosley.

preden so prišli v območje zemlje, ki jih je izpodnebnik kamen pritegnil nase. Neizpodbitno pa pričajo — saj niti največji tovrstni strokovnjaki ne mislijo drugače —, da življenje ni samo na zemlji, pač pa da žive živa bitja, čeprav še tako na nizki stopnji, tudi drugod po vsemirskih svetovih.

Bitja, ki žive brez prahu, brez vode in toplote

V vsemirskem prostoru ni ne zraka, ne vode in ne toplote. Na našem planetu, ki se imenuje Zemlja, ne more živeti nobeno bitje brez zraka, vode in primerne toplote. To pa je samo na naši zemlji! Na njej pa spet ne morejo živeti bitja, kakršna je odkril prof. Lippmann v izpodnebnem kamnu iz Los Angelesa. Neizpodbitno jih je zaprl v posebne cevi in jih izpostavil temperaturi 200 stopinj pod ničlo ter jim odvzel ves zrak in vodo. Po šestih tednih jih je dal spet pod svojo drobnogled in ugotovil, da so »bakterije od onstran« odlično prestale »težko« preizkušnjo.

Najslavnejša ugotovitev zadnjih desetletij

Brez dvoma so bile te ugotovitve profesorja Lippmanna najslavnejše, kar so jih učenjaki prinesli zadnja desetletja. Uresničile so tudi domneve francoskih učenjakov Fontenella in Flammariona, ki sta vedno vztrajala pri tem, da živih bitij ni samo na naši zemlji, pač pa tudi po drugih vsemirskih svetovih. Njune domneve so po zadnjih ugotovitvah prof. Lippmanna dobile zanesljivo potrdilo in so prenehale biti samo domneve. Le zdrav instinkt jima je dozdaj kazal ta nepoznana bitja iz vsemirja. Zanj nista samo ona dva, pač pa tudi vsi ostali učenjaki svet in se zanima za te vrste znanost, prepričan, da je bila ta njihova misel res zdrava, čeprav sta za dokaz morala poklicati na pomoč prof. Lippmanna.

Z drugih svetov nas gledajo...

Te, za znanost toliko pomembne ugotovitve, da obstajajo tudi zunaj zemeljskega ozračja živa bitja, pa po mnenju strokovnjakov prav v ničemer ne izključujejo domneve, da neke v vsemirju, na kakšni zvezdi žive tudi razumna bitja, morda celo nič manj, če ne še bolj razumna bitja kot pa na zemlji. Nekateri so šli celo tako daleč, da mislijo, da nas morda ta pametna bitja z drugih svetov že opazujejo, ker da je pri njih tehnika že bolj napredovala kot pa pri nas. Kako čudno sodbo si morajo ustvarjati ti prebivalci iz vsemirja, ko opazujejo človeka na zemlji v današnjih zmehanih časih in kako neumno se jim zdi njegovo početje v dobi, ki jo zdaj preživlja.

Največja radijska postaja v Evropi

Včeraj dopoldne je bila svečano odprta nova državna radijska postaja v Herzbergu na Saksonskem. Postaja je močna 150 kilovatov, marca meseca prihodnjega leta pa bo povečana na 200 kilovatov. Antene so visoke 325 m. Ta radijska postaja je z ozirom na to največja v Evropi. Odprl jo je nemški poštni minister dr. Ohnesorge.

Prizor s pariške ulice, ki ga je kriva luna

V Parizu se je te dni pripetil izreden primer, za katerega ne bi bilo prav nič čudno, če bi se bil končal s človeškimi žrtvami. Nek mešan je zvečer ravno šel po ulici poleg šestnadstropne hiše, ko ga je nenadno precej močno oplazil kos opeke, ki je padel s strehe te šestnadstropne zgradbe. Nekoliko zaradi udarca, nekoliko pa od strahu se je ta mešan zgrudil na tla. Ker je Pariz tudi ponoči zelo živahno mesto, so kmalu prišli mimo še drugi ljudje, ki so nesrečniku prišli na pomoč. V začetku so ti ponočni potniki bili prepričani, da ga je kdo napadel, ali pa se mu je pripetilo kaj drugega podobnega. Kmalu pa so spoznali, za kaj prav za prav gre, kajti s strehe tudi zdaj ni prenehala padati opeka. Opazili so vrh šestnadstropne hiše nekega moškega, ki je mirno ruval opeko iz strehe in jo metel na pločnik, po katerem so hodili mimo ljudi. Obvestili so takoj policijo, da ukroti tega predrznega človeka. S težavo se je to stražnikom le posrečilo. Stvar pa je bila res tako huda, da policija ni mogla kar tako preiti nje. Kaj pa mislite: sredi Pariza, pa človek meče s strehe opeko na ljudi! Saj bi lahko vse pobil. Policija je uvedlo strogo preiskavo. Ugotovila je, da je onega moškega na strehi le luna nosila. Vso stvar je policija pojasnila njegova žena. Dejala je, da je njenega moža prav ta dan tako zelo »prijela« luna in da je še veliko sreča, da mož ni koga z opeko ubil. Saj takrat, kadar ji ponoči uide na streho, pač ne pozna nobene šale, ker tudi ne ve, kaj počenja.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 20. maja: 12 V pisani vrsti se plošče vrtijo, zvoki veseli naj vas razvedrijo — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 V pisani vrsti se plošče vrtijo, zvoki veseli naj vas razvedrijo — 14 Napovedi — 17 Oroska ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gozmi. Povest v nadaljevanjih: b) Mikijev dogodiščeno (Gianes Nar. gled.) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za dobro jutro! — 18.40 Orkester — 18.45 Nove umetnine v cerkvi kaniškega okraja (g. rFan Zen) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Dr. Julije Bajamonti, narodnjak XVIII. stoletja (A. Veljides, Zagreb) — 19.50 Ples z baklami (plošče) — 20 O zunanji politiki (g. urednik J. R. Kuhar) — 20.30 Vesel živalski krog: V znamenju bika se sonce premika. Besedilo sestavi F. M. Izvajajo člani rad. igr. druž., sodelujeta Jožek in Jožek — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dobro jutro! — 22.30 Orkester.

Nedelja, 21. maja: 8 Vesel jutranji pozdrav (plošče) — 8.15 Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve — 8.45 Verski govor (g. Jože Jagodic) — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Kitarški trio (g. Prek Stanko, Privšek Josip, Slovan Mak), vmes lahke solistične točke na ploščah — 10.30 Plošče — 11 Prenos slovensosti ob Prešernovem rojstnem domu v Vrbi — 12 Kar želite, to dobiti (plošče po željah) — 13 Napovedi — 13.20 Pevski zbor »Sava« in tenor-saxofon (g. Nerat Zoran) — 17 Kmet. ura: Izbir in pridelovanje fižola (inž. Mikuz) — 17.30 Radij. orkester — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Gasilstvo — narodna organizacija (P. Japelj, Ljublj.) — 19.50 Prenos šmarne iz trnovske cerkve — 20.30 Pevski in orkestralni koncert. Sonran solo: g. Elza Buchal, Radij. orkester. Dirigent D. M. Stjanec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veselo rajanje (plošče).

Drugi programi

Sobota, 20. maja: Belgrad: 20 Narodne pesmi, 21 Zabavni koncert — Zagreb: 20 Celó, 20.30 Zbor, 21 Zabavna glasba — Praga-Brno: 20 Vesel koncert — Bratislava: 19.30 Slovaške narodne, 21 Orkestralni konc. — Sofija: 19 Mandoline, 20 Celó, 20.55 Lahka glasba — Varšava: 19.15 Zabavna glasba, 21 Künneckejeva opereta »Vila Solas«.

Spomladanska ženska moda v Berlinu.

Vaje nemške vojske ob zahodnem utrjenem pasu, takomenovani Siegfriedovi črti, ki si jo kaneler Hitler spet ogleduje.

13 viharno radost. Scott se je vrnil, Scott je živ!
»Hurra!« so vpili piloti ter čez mize in čez stole drveli k tovarišu, katerega so vsi imeli že za ranjakega.
Courtney je planil pokoncu in bil kakor nor od veselja. Priporil se je skozi gnečo do Scotta in ga objel z vsem njegovim čudnim tavorom vred.

Od vseh strani se je oglašalo na stotine vprašanj. Scott še zdaleč ni mogel odgovorjati vsaj na glavna vprašanja. Vpil je v kratkih stavkih, obračaje se pri tem na vse strani:
»Neko fant me je malo lovilo... Zlodjevi Nemci! Padel sem v jarek za naša fronto... Natrl sem si bučo... Bolničar mi je dal žganja. Ta šampanjec

pa sem si sposodil v ambulanti. Tja po vojni ga bom o priliki vrnil... Spet sem tu... Malo pozno sem se vrnil, pa mislim, da mi zaradi tega ne bo treba na raport. Čudno, kaj. Vi ste že vsi mislili, da se je Scott enkrat le spremenil v drobnega, fletnega krilatca...
Vseh se je polotilo veselje nad to nenadno srečo, ki jo je imel tovariš in oni z njim.

Ko je Scott zapazil Nemca, ki se je držal nekam togo in trdo, ker je imel preveč žganja, je vprašal:
»He, kdo pa je ta tiček?«
Courtney mu je dejal:
»To je tisti, ki te je zbil na tla.«
Scott je skočil k Nemcu, ki se je plašno odmaknil. Toda Scott mu ni hotel nič hudega, samo vzkliknil mu je:
»Prav ljubo mi je. Vi ste moj prijatelj, tu na tleh. Pa pijmo skupaj, ko smo se že skupaj borili. Tu smo prijatelji, čeprav smo sovražniki. Ni treba, da bi se sovražili. Kakor pri športu. Saj smo vojniki.«
Nemec, ki mu je bilo ime von Müller, je sprejel ponudbo in dejal:
»Tako je in tako naj bala.«
Scott se je opravičeval:
»Oprostite, tovariš, toda jaz govorim slabo po vaše. No, pa glavno je, da se razumeva, kar v gostilni ni nikdar težko. Zavij! Dajte kozarec, da bomo odpili ta šampanjec!«

Prijeli so kozarce ter povabili še majorja Branda, naj pride mednje. Za Brandom je prišel še pribočnik Phipps, ki je ob prvem glasu, da se je Scott vrnil, raztrgal pismo, s katerim je hotel njegovim sporočiti, da ga ni več...
Veseli se je nadaljevalo.

Fotografija Warner Bros.

Nastalo je nepopisno veselje, ko se je prikazal Scott s steklenicami šampanjca v naročju.

Courtney je bil med vsemi piloti prvi v zračnem kozarcu. Toda pri vsem tem je bilo na njem jasno videti, koliko trpi te trenutke. Ni se hotel več udati slabosti, zato je pil in pil. Toda najrajši bi se bil zavlekel kam v kot in jokal, tako mu je bilo hudo za prijateljem Scottom.

Kako tudi ne!
S Scottom sta skupaj rasla. Skupaj sta bila v domači in pozneje v pilotski šoli. Vse lepe mlade čase sta prebila skupaj in skupno sta se bojevala že ves čas, kar so bili Angleži v Franciji. Ni bilo dneva, da ne bi bila obujala spominov na tiste stare, lepe čase, ko je bil na evetu še mir.

Zdaj pa tega dobrega starega prijatelja Scotta ni več. Leži kdovekde razmesarjen in raztršan. In ravno ta, ta nemški pilot, ki zdaj sedi tu na Scottovem mestu, je bil tisti, ki je prijatelja poslal v smrt.

Za trenutek je Courtneyja prišlo, da bi planil pokoncu in stisnil Nemca za vrat. Toda takoj nato se je domislil, da je tudi Nemec samo — vojak, kakor so vojniki oni, in dela samo tisto, kar mu je zapovedano — nič drugega.

Medtem, ko je v pivnici razpoloženje vse burnejše valovalo, je poveljnik Brand

sedel v svoji pisarni in dajal poročila glavnemu stanu. Spet je zahteval od vrhovnega poveljstva, naj mu pošiljajo skušene in starejše pilote. Toda poveljstvo jih ni imelo... Kar pa jih je bilo, so jih vse potrebovali na mestih, ki niso bila nič manj važna kakor Brandovo oporišče.

Phipps pa je v drugem kotu po svoji vsakdanji dolžnosti pisal pisma rodbinam tistih pilotov, ki se niso vrnili s poleta...

Nenadno pa se je hrušč poleg. Nekdo je butnil v vrata, da so se s treskom odprla, in planil v sobo. Vsi so se na mah obrnili proti vratom, da bi videli, koga je prinesel v sobo.

Na vratih je ves nasmejan, priden, kakor novorojena ovčica stal — Scott... Bil je ves raztrgan, krvav, odrgnjen in zakajen. Toda v naročju je držal nekaj eteklenic šampanjca...

V pivnici je vse potihnilo. Nihče ni mogel dobiti zveze med Scottovo prikaznijo in med njegovo smrtjo, na katero so ravno pili. Še manj pa, da bi bili mogli razumeti, odkod Scottu šampanjec.

Tedaj je nekdo zajekal:
»Uuuuu, duhovi prihajajo!«
Ta trenutek je vsa pivnica planila v